

ВИСНОВКИ

1. В умовах глобалізації та регіоналізації світової економіки важливе значення набувають процеси підвищення ролі регіонів держав у вирішенні проблем покращення якості життя населення. У багатьох випадках виникає необхідність об'єднання зусиль окремих територіальних громад для реалізації транснаціональних програм, стратегій розвитку європейського континенту чи держави. Особлива увага приділяється транскордонним проблемам, вирішення яких в останні роки стали значно ефективнішими, бо базуються на рекомендаціях Ради Європи та Європейського Союзу, що спільно вироблені і представлені у різноманітних Конвенціях, Хартіях та інших нормативних документах. У країнах Західної та Центрально-Східної Європи значний розвиток як у науково-методологічному так і у практичному аспектах отримали міжтериторіальне та транскордонне співробітництво, досвід якого дуже важливий для регіонів України.

2. Прикордонні регіони, що є периферійними у кожній державі, здатні стимулювати транснаціональний економічний розвиток і вишукувати прогресивні шляхи вирішення проблем, які виникають у зв'язку з їх розміщенням. В основі транскордонної співпраці лежить **намагання створити якісні умови проживання населення по обидві сторони кордону**, ліквідувати ознаки периферійності, наявності кордону, забезпечити необхідну людині свободу, без якої не можлива реалізація її творчого потенціалу і, таким чином, закласти основу для створення локального життєвого простору, який може трактуватися як своєрідна і самобутня багатофункціональна урбанізована територія. Культурна самобутність регіонів, що визначається їх історією, традиціями, мовами, а також вірністю їх жителів своєму регіону, вносить важливий вклад у регіональну згуртованість та стимулювання економічного прогресу.

3. Роль транскордонного співробітництва багатогранна. Передусім воно є чинником інтеграційного процесу, що сприяє досягненню вільного руху товарів, людей та капіталів через кордон. По-друге, транскордонне співробітництво сприяє мобілізації місцевих ресурсів та їх ефективному використанню з метою підвищення життєвого рівня населення прикордонних територій. Воно зумовлює можливість об'єднання зусиль для вирішення спільних проблем у транскордонному регіоні, у тому числі для вирішення питань

національної безпеки. По-четверте, транскордонне співробітництво відіграє важливу роль як "полігон" для випробовування та адаптації європейського законодавства, інструментарію підвищення ролі регіонів, адаптації механізмів фінансової підтримки. Ця роль поширюється на всі види міжнародного співробітництва регіонів.

4. Впровадити інститут міжтериторіального та транскордонного співробітництва Україна намагається шляхом його трансплантації з більш розвинутого економічного середовища у менш розвинуте. Це дозволило обґрунтувати процеси формування інституту транскордонного співробітництва в Україні та виділити наступні його етапи: 1. Створення законодавчого середовища. 2. Інституційне забезпечення ТКС (основні та допоміжні структури). 3. Формування громадянського суспільства в контексті розвитку ТКС (поінформованість населення та залучення до активної співпраці громадян). 4. Формування регіональної політики розвитку транскордонного співробітництва.

5. На основі теоретичних узагальнень регіоналістики та регіональної економіки, врахування специфіки транскордонних регіонів та методології їх дослідження доцільно виокремити самостійний напрям – теорію транскордонного співробітництва, яка б вивчала закономірності та специфічні особливості розвитку суміжних прикордонних територій сусідніх держав – транскордонних регіонів; принципи, чинники та форми розвитку транскордонного співробітництва, розробляла науково-методичні засади формування регіональної політики розвитку транскордонного співробітництва.

6. Транскордонне співробітництво передбачає різного роду контакти (зв'язки) людей, які зумовлюють появу спільної діяльності: родинні та соціо-гуманітарні. контакти, прикордонна торгівля; економічна співпраця; взаємодопомога у надзвичайних ситуаціях, у боротьбі з контрабандою, нелегальною міграцією; спільне використання природних ресурсів, природоохоронні заходи; екологічна безпека територіальне (просторове) планування та облаштування території тощо. Це призводить до появи транскордонних ринків, під якими розуміються об'єднані національні регіональні ринки товарів, послуг, капіталів, праці, якими неформально користуються громадяни сусідніх територій для задоволення власних потреб (домашнє господарство) в межах діючого національних та міжнародного законодавств.

Транскордонне співробітництво сприяє розширенню національних законодавчих рамок у отриманні благ з транскордонних ринків і формалізує відносини у транскордонному регіоні, залучаючи, крім громадян, і інші господарюючі суб'єкти та установи, тобто система забезпечення життєдіяльності населення прикордонного регіону виходить за національні межі.

7. Інституційне забезпечення транскордонного співробітництва включає міжнародні інституції, територіальні органи влади, агенції регіонального розвитку та єврорегіони. Суб'єктами транскордонного співробітництва є територіальні громади або органи влади, які безпосередньо його здійснюють, зокрема у формі єврорегіонів. Держава та центральні органи влади, укладаючи угоди про міжрегіональне та транскордонне співробітництво, підписуючи декларації та приєднуючись до конвенцій забезпечують нормативно-правове середовище для здійснення міжтериторіального та транскордонного співробітництва його суб'єктами та розробляють програми його підтримки. Міжнародні регіональні організації, агенції регіонального розвитку сприяють розвитку міжтериторіального та транскордонного співробітництва. Державне управління (координацію) у сфері транскордонного співробітництва здійснюють Кабінет Міністрів України, Рада міністрів Автономної республіки Крим, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування відповідно до їх компетенції. Для загальної координації транскордонного співробітництва на державному рівні створена Міжвідомча комісія з питань розвитку транскордонного співробітництва та єврорегіонів.

8. Єврорегіони – одна з організаційних форм транскордонних відносин, де у межах своєї компетенції та за згодою центральних державних органів – на базі спеціальних розширених повноважень на міжнародне співробітництво – місцеві органи влади прикордонних областей мають можливість розробляти спеціальні комплексні програми економічної, культурної та гуманітарної взаємодії, реалізувати конкретні транскордонні економічні проекти, вирішувати проблеми зайнятості, інфраструктури, екології. Єврорегіони можуть створюватися як юридична або не юридична особа, мають свою організаційну структуру та визначені джерела фінансування. У процесі формування єврорегіонів можна виділити наступні етапи розвитку співпраці: створення інформаційних центрів та правничих консультацій; розвиток співпраці у сфері культури;

розвиток економічної співпраці, формування громадських організацій, що представляють територіальні громади для формалізації транскордонних відносин.

9. Перехід до вищої організаційної форми транскордонного співробітництва відбувається при необхідності більш тісної координації під час реалізації спільних проектів та полегшення доступу до фінансових програм ЄС. Фактично, "правила гри" для єврорегіонів розробляються в рамках Програм ЄС та Ради Європи, що базуються на реалізації загальноєвропейських пріоритетів.

10. Характерними особливостями для єврорегіонів на внутрішніх кордонах ЄС (15) є їх формування представниками місцевих органів влади територій та міст, громадськими організаціями і те, що вони охоплювали невеликі прикордонні території суміжних держав. Серед основних напрямів співпраці перевага надавалася територіальному плануванню, розбудові інфраструктури, економіці, туризму, охороні довкілля, розвитку соціальної сфери, збереженню національної спадщини. Процедура відбору проектів для отримання фінансової допомоги вимагала наявності спільної стратегії розвитку транскордонного регіону з врахуванням загальноєвропейських, національних та регіональних пріоритетів.

11. Характерними особливостями для єврорегіонів на зовнішніх кордонах ЄС (15) – з країнами ЦСЄ є відпрацювання схеми передачі навиків демократичного суспільства, громадянської ініціативи, створення умов для активізації мешканців у діяльності, направленої на вирівнювання рівня життя населення по обидві сторони кордону. Організаційні структури містять чітко виражені національні секретаріати, переважно як юридичні особи, одним із основних завдань яких є сприяння підготовці пропозицій щодо реалізації транскордонних проектів з фінансовою допомогою за програмами ЄС. Моніторинговий комітет в цій групі єврорегіонів створюється у вигляді спільних комісій, робочих груп або спеціальної робочої групи, які координують фінансові механізми INTERREG / PHARE та INTERREG / TACIS.

12. Єврорегіони III-ї групи на кордонах країн Східної Європи переважно створювалися в останнє десятиріччя і своєю стратегічною метою визначили вступ до ЄС. Пріоритетними напрямками діяльності єврорегіонів є розбудова інфраструктури, створення інтегрованого транскордонного регіону, розвиток сільських територій, захист довкілля, співпраця у сфері підготовки кадрів тощо. Організаційні

структури переважно містять спільні підрозділи і національні бюро або паралельні структури з кожної сторони – учасника єврорегіону. У цьому випадку, паралельно, в рамках єврорегіону, створювалися інформаційні центри, агенції регіонального розвитку, які, передусім, сприяли отриманню фінансової допомоги (за однаковими механізмами) для транскордонних проектів. Через Агенції здійснювалося також фінансування за національними та регіональними програмами.

13.Єврорегіони Східної Європи та Балтії створювалися з чіткою метою вирішення спільних проблем в процесі вступу до ЄС. Передусім, це проблеми підвищення життєвого рівня населення прикордонних територій, розбудови комунікаційної інфраструктури, охорони довкілля, взаємодопомоги у випадках катастроф та ліквідації наслідків стихійного лиха, співробітництва у сфері економіки, освіти, охорони здоров'я, культури тощо. У діяльності єврорегіонів задіяні широкі верстви населення, інформація про них представлена у пресі, на веб-сторінках. Особливий акцент зроблений на процедурах отримання фінансової допомоги за ініціативами ЄС, національними та регіональними програмами. Більшість єврорегіонів має спільну Концепцію розвитку транскордонного регіону з врахуванням європейських, національних та регіональних інтересів.

14.Узагальнення діяльності єврорегіонів за участю областей України дозволило виділити загальні особливості: всі вони сприяють розвитку транскордонної співпраці між обласними органами влади (державною адміністрацією або радами). При цьому, органи управління нижчих ланок – район, селищна рада – фактично вилучені з системи транскордонного співробітництва. Доцільно було б використати схему єврорегіонів, яка базується на діяльності громадських організацій територіальних органів влади, асоціацій міст тощо; крім єврорегіону "Буг", всі створені центральними органами влади при відповідній ініціативі знизу; організаційні структури всіх єврорегіонів подібні, сформовані за однією схемою. У них відсутні підрозділи, метою яких є робота з населенням та сприяння залученню коштів для реалізації транскордонних проектів окремими організаціями, підприємствами; відсутні моніторингові комісії; поточну діяльність ведуть підрозділи органів влади, а не відокремлені структури. В той же час, єврорегіони за участю України застосували ряд особливих підходів – екоєврорегіон як

модуль єврорегіону "Верхній Прут"; ввели поняття "партнера" єврорегіону; створили окремий фонд (Карпатський) підтримки транскордонного співробітництва зі своїми цілями та завданнями, які доповнюють закладені у "Карпатському єврорегіоні" тощо.

15.Дослідження транскордонного регіону вимагає формування транскордонної статистики, яка складатиметься з національних статистичних даних суміжних прикордонних територій і яка є порівняльною, передусім у соціальній сфері.

16.Оцінка транскордонного співробітництва не може бути визначена прямими методами. Як непрямі методи оцінки ефективності можна використати показники прикордонної торгівлі, взаємної зовнішньої торгівлі та інвестиційної діяльності, обсяги фінансової підтримки з міжнародних фондів та структур, суспільні ефекти від реалізації заходів та транскордонних проектів тощо. В кінцевому підсумку, розвиток транскордонного співробітництва призводить до підвищення якості життя, тому ще один напрям непрямої оцінки – це показники якості життя мешканців прикордоння, а також темпи їх зростання у порівнянні із іншими регіонами та середніми по країні. Результати оцінки повинні використовуватися при формуванні регіональної політики розвитку транскордонного співробітництва.

17.Регіональна політика розвитку транскордонного співробітництва як цілеспрямована діяльність держави та територіальних органів влади: 1) повинна бути складовою частиною (розділом) регіональної політики в Стратегії соціально-економічного розвитку держави, а також її зовнішньої та зовнішньоекономічної стратегій; а також враховувати основні засади формування постіндустріального суспільства; 2) має бути багаторівневою: формуватися на міжнародному, національному, регіональному та локальному рівнях; 3) має визначати законодавчі та інституційні рамки, базуватися окрім загальних принципів, на специфічних, мати спеціалізовані інструменти, власні організацію, методи та форми її розробки та реалізації. 4) необхідними складовими регіональної політики розвитку транскордонного співробітництва є чітко сформульовані цілі, об'єкти, суб'єкти і засоби реалізації (здійснення).

18.Не слід плутати регіональну політику розвитку прикордонних регіонів, яка має дещо інше смислове навантаження – мова йде про прикордонний регіон як об'єкт державної регіональної політики

серед інших регіонів держави, котрий, однак, має специфічні проблеми як і будь-який інший внутрішній регіон. Для вирішення цих проблем держава використовує різноманітні механізми для створення умов прискореного розвитку прикордонних територій, наприклад, за рахунок формування СЕЗ, технопарків, технополісів, у тому числі з використанням можливостей транскордонного співробітництва.

При розгляді регіональної політики розвитку транскордонного співробітництва об'єктом є транскордонний регіон і саме транскордонне співробітництво, яке потрібно розвивати відповідно зовнішньої та зовнішньоекономічної політики держави і її стратегії соціально-економічного розвитку з врахуванням загальноєвропейської політики. Ця політика обов'язково формується на двох рівнях – державному та регіональному. Тобто, держава визначає загальні рамки та стратегічні напрями розвитку транскордонного співробітництва з врахуванням загальноєвропейських інтересів, а кожен прикордонний регіон може формувати свою політику співпраці з суміжними територіями з врахуванням державних інтересів.

ВИКОРИСТАНІ ЛІТЕРАТУРНІ ДЖЕРЕЛА

1. Абетка української політики: Довідник. Вип.5 / Авт.-упоряд. Томенко М. (кер.кол.), Бадешко Л., Гребельник В.та інші. – К.: Смолоскип, 2002. – 368 с.
2. Айзард У. Некоторые исследования в области регионального развития и сотрудничества и некоторые вопросы региональной науки, не имеющие ответов / Региональное развитие и сотрудничество. – 1998. – Вып. I. – 2. С. 61.
3. Айзард У. Размещение и экономика пространства. – М., 1956.;
4. Атлас автомобильных дорог. Восточная Европа и Кавказ: – Минск, Тривиум, 1999. – 200 с.
5. Базові принципи стійкого просторового розвитку європейського континенту, Ганновер, вересень, 2000. /Рада Європи
6. Балтійський Порядок денний-21 для регіону Балтійського моря / Прийнятий на 7-ій Конференції міністрів іноземних справ Ради Балтійського моря. – Ніборд, Данія, червень 1998 р.
7. Бандур С.І., Заяц Т.А., Терон І.В. Сучасна регіональна соціально-економічна політика держави: теорія, методологія, практика. – К.: РВПС України НАН України – ТОВ "Принт-Експрес", 2002. – 250 с. – С.57-73.
8. Бачення і стратегії навколо Балтійського моря 2010 – До структури просторового розвитку в регіоні Балтійського моря // Третя Конференція міністрів, відповідальних за просторовий розвиток держав Балтійського моря. – Таллінн, грудень 1994 р.
9. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. – М., 1999.
10. Белоконь Ю., Фомин И. Пространственное выражение внешней политики Украины // Зеркало недели – 1999. – 13 февраля – № 6, – с.20
11. Белоконь Ю.Н. Пространственное планирование Украины в контексте межгосударственной интеграции. Ежегодное издание Московского отделения Международной академии архитектуры. Год 2002. – М.: Жираф, 2002. – С.58-59.
12. Беленький П., Мікула Н. Україна-Захід: шляхи до інтеграції // Газета "Діло". – 1992. – № 160.
13. Беленький П. Ю., Мікула Н.А. Підходи до формування концепції транскордонного співробітництва області // Проблеми

- транскордонного співробітництва. Львів: ІРД НАНУ, 1995. – С.4-13.
14. Беленький П. Ю., Мікула Н. А. Методологічні аспекти міжрегіонального та транскордонного співробітництва // Зовнішньоекономічний кур'єр № 1-2' 01 – Львів, ТПП. – С. 9-13.
  15. Беленький П.Ю., Мікула Н.А. Зовнішньоекономічна діяльність регіонів // Регіональна політика: методологія, методи, практика. / Колектив авторів. Монографія. НАН України. Інститут регіональних досліджень. За ред. академіка НАНУ М.І.Долішного – Львів, 2001. 719с. – С. 654-697.
  16. Беленький П.Ю., Мікула Н.А. Формування та розвиток системи міжрегіонального та транскордонного співробітництва в Україні.// Регіональна економіка – 2001.- №.3.- С.61-74.
  17. Беленький П.Ю., Мікула Н.А. Формування системи управління міжрегіональним та транскордонним співробітництвом в Україні // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Проблеми європейської інтеграції і транскордонної співпраці. Вип. XXIX. В 2-х т./ НАН України. ІРД. За ред. М.Долішного. – Львів-Луцьк, 2001 с.157-163.
  18. Беленький П.Ю., Мікула Н.А. Теоретико-методичні основи формування зовнішньої стратегії областей // Проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв'язків і залучення іноземних інвестицій: регіональний аспект / Зб. наук. праць. – Донецьк, ДонНУ. – 2002 .- С. 166-169.
  19. Білоконь Ю.М. Місце України в планувальних концепціях організації європейського простору // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Регіональна політика: досвід Європейського Союзу та його адаптація до умов України (зб. наук. праць). Вип.5 (XLIII). В 3-х ч. / За ред. Долішного М.І. – Ч.ІІІ. – Львів: НАН України. Ін-т регіональних досліджень.- 2003. – 372 с.
  20. Боднар А.Л., Дьогтяр А.М. Трюхан М.О. Делімітація та демаркація кордонів: проблеми, пошуки, рішення // Укр. геогр. журн. – 1998. – № 3.–С. 10.
  21. Брянский рабочий. – 2003 – 6 мая.
  22. Будкін В.С. Прикордонне співробітництво в системі адаптації економіки України до європейського господарського простору //Проблеми співробітництва прикордонних територій України і Польщі. Бюл. № 3. – Варшава-Київ – 1993. – С.169-179.
  23. Бураковський І. Теорія міжнародної торгівлі. – К.: Основи, 1996. – 241 с.
  24. Бураковський І. Україна та європейські інтеграційні процеси: вироблення національної стратегії.// Проблеми лібералізації зовнішньої торгівлі України в контексті європейської інтеграції. Міжнародний науковий симпозіум: тези виступів. 16-17 травня 1996/ відп.ред. В.С.Будкін.-К.:ІСЕМВ НАН України. – 1996. – С.75-79.
  25. Валентей С., Нестеров Л. Человеческий потенциал: новые измерители и новые ориентиры.// Вопросы экономики – 1999.- № 2. – С. 90-102.
  26. Вебер А. О размещении промышленности: чистая теория штандорта. 1909.
  27. Вебер А. Теория размещения промышленности: пер. с нем. – М.; Л., 1926.
  28. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Бусел. – К.; Ірпінь: ВТ "Перун", 2003. – 1440 с.
  29. Вербівська Л.В. Формування інвестиційної стратегії соціально-економічного розвитку прикордонного регіону / Дис. на здоб. наук. ступ. к.е.н. Чернівецький нац. ун-тет, 2004 р. – С. 87.
  30. Від визначення до дії // Четверта Конференція міністрів, відповідальних за просторовий розвиток держав Балтійського моря ("From Concept to Action" Fourth Conference of Ministers responsible for spatial development of the Baltic Sea States), Стокгольм, жовтень 1996 р.
  31. Гакман С. Єврорегіон "Верхній Прут" у контексті транскордонного співробітництва України, Республіки Молдова та Румунії // Вісник держкомнацміграції України. Щоквартальний інформаційний журнал. – 2002. – № 2. – С. 122-131.
  32. Гакман С. Єврорегіон "Верхній Прут": від ідеї до конституювання // Транскордонне співробітництво у поліетнічних регіонах Східної та Південно-Східної Європи: Матеріали наукового симпозіуму 16-17 червня 1999 р. – Чернівці: Золоті літаври, 1999. – С. 105-112.
  33. Гальчинський А. Україна на перехресті геополітичних інтересів. – К.: Знання України, 2002. – 180 с.
  34. Гранберг А. Основы региональной экономики. – М.: ГУ ВШЕ, 2001. – 495 с.

35. Грицай О., Иоффе Г., Трейвиш А. Центр и периферия в региональном развитии. – М.: Наука, 1991. – 168 с.
36. Данилишин Б.М., Дорогунцов С.І. Лібанова Е.М. Україна: проблеми сталого розвитку / Наукова доповідь. – Київ: РВПС України НАН України, 1997.
37. Декларація з довкілля та сталого розвитку.Ріо-де-Жанейро, 1992 р.
38. Демченко В. Транскордонне співробітництво Австрії та країн Центрально-Східної Європи в 90-і роки // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Транскордонне співробітництво, ринкова інфраструктура та фінансово-інвестиційна діяльність. / Зб.наук.праць. Вип.6. ІРД НАНУ. – Львів, 2002. – С. 114-127.
39. Дністрянський М.С. Україна в політико-географічному вимірі. – Львів, 2000. – 310 с.;
40. Додатковий протокол до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами та органами влади від 9.11.1995 р.
41. Долішній М. Європейський досвід – у практику діяльності регіонів України // Зовнішньоекономічний кур'єр. – 2002. – №5-6. – С. 3-4.
42. Долішній М., Беленький П., Мікула Н. Транскордонне співробітництво та спеціальні економічні зони // Матеріали міжнародної конференції "Проблеми створення та управління в ВЕЗ". – Чернівці, 1996, квітень.
43. Долішній М., Демченко В., Мікула Н. Концептуальні підходи до створення польсько-українського єврорегіону "Сян" на основі узагальнення досвіду єврорегіонів на західному кордоні Польщі // Регіональна економіка. – 2003. – №1. – С. 69-82.
44. Долішній М., Писаренко С. Регіональні проблеми розвитку транскордонного співробітництва // Матеріали міжнародної наукової конференції "Проблеми співробітництва прикордонних областей України та Польщі". – Київ, Варшава. – 1993. – С.180-187.
45. Европейская хартия местного самоуправления (European Charter of Local Self-Government), Страсбург, 15 октября 1985 г.
46. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / за ред. акад.НАН України В.М. Гейця. – К.: Ін-т екон. прогнозів.; Фенікс, 2003. – 1008 с.
47. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (21 травня 1980 р., м. Мадрид). Текст українською мовою. – Рада Європи.- 35 с.
48. Європейська хартія прикордонних та транскордонних регіонів /в редакції від 01-12-1995, Щецін, Єврорегіон Померанія.
49. Європейська хартія регіонального просторового планування / Торремоліноська Хартія, 1983, Іспанія. Рада Європи.
50. Жулканич О. Регіон в системі зовнішньоекономічних відносин: На прикладі Закарпатської області. – Ужгород: Вид. "Мистецька лінія", 2001. – 200с.
51. За даними Державної митної служби. //www.customs.gov.ua
52. Закарпаття: Довідник / За ред. Поповича. – Ужгород: ІВА, 1998. – 92с.
53. Закон України "Про бюджетну систему України"(N512-XII від 5.12.90 р.). <http://www.rada.kiev.ua>
54. Закон України "Про внесення змін до Постанови Верховної Ради України "Про приєднання України до Європейської конвенції про основні принципи транскордонного співробітництва між територіальними общинами або органами влади 1980 року" та "Про ратифікацію додаткових протоколів до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями" № 1879-IV від 24.06.2004 р. <http://www.rada.kiev.ua>
55. Закон України "Про Генеральну схему планування території України" від 7 лютого 2002 року. <http://www.rada.kiev.ua>
56. Закон України "Про державний кордон", №1777- XII від 04.11.91 р. <http://www.rada.kiev.ua>
57. Закону України "Про джерела фінансування дорожнього господарства України". <http://www.rada.kiev.ua>
58. Закон України "Про дію на території України міжнародних договорів" від 10 грудня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 46. – С.617.
59. Закон України "Про загальні засади створення та функціонування спеціальних (вільних) економічних зон" від 13 жовтня 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 50. – С.676.
60. Закон України "Про зайнятість населення", N 803-XII від 1.03.91 р. <http://www.rada.kiev.ua>

61. Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність", N 959-ХІІ від 16.04.91 р. <http://www.rada.kiev.ua>
62. Закон України "Про концесію" № 997-ХХІV від 16.07.1999р. <http://www.rada.kiev.ua>
63. Закон України "Про концесію на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг" № 1286-ХІV від 14.12.1999. <http://www.rada.kiev.ua>
64. Закон України "Про міжнародні договори" від 22 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – №10. – С.45.
65. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні", N 280/97-ВР від 21.05.97 р. <http://www.rada.kiev.ua>
66. Закон України "Про місцеві державні адміністрації", N 586-ХІV від 9.05.99 р. <http://www.rada.kiev.ua>
67. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища", N1264-ХІІ від 25.06.91 р. <http://www.rada.kiev.ua>
68. Закон України "Про приєднання України до Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер", № 801-ХІV від 01.07.99 р. <http://www.rada.kiev.ua>
69. Закон України "Про приєднання України до статуту Ради Європи", № 398/95-ВР від 31.10.95 р. <http://www.rada.kiev.ua>
70. Закон України "Про приєднання до Європейської хартії місцевого самоврядування", № 452/97–ВР від 15.07.97 р. <http://www.rada.kiev.ua>
71. Закон України "Про планування і забудову територій". <http://www.rada.kiev.ua>
72. Закон України "Про ратифікацію Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті", № 534-ХІV від 19.03.99 р. <http://www.rada.kiev.ua>
73. Закон України "Про транскордонне співробітництво" від 24 червня 2004 р., № 1861-ІV. <http://www.rada.kiev.ua>
74. Закон України "Про транзит" від 20.10.1999 р. <http://www.rada.kiev.ua>
75. Злупко С. Від археології до економіки, регіоніки, кібернетики і екогемології. Вибрані дослідження. – Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2001. – 584с.
76. Изард У. Методы регионального анализа: введение в науку о регионах. – М., 1966.;
77. Иноземцев В. За пределами экономического общества. Постиндустриальные теории и постэкономические тенденции в современном мире. – М. 1998.
78. Иноземцев В. Расколота цивилизация. Наличивующие предпосылки и возможные последствия постэкономической революции. /гл. 1. Постэкономическое общество как идея и реальность – М.,1999.
79. Інформація облдержадміністрацій, <http://www.kmu.gov.ua>,
80. Інформація Волинської обласної державної адміністрації
81. Інформація Львівської обласної державної адміністрації.
82. Інформація Івано-Франківської обласної державної адміністрації.
83. Капельников Р. Где начало конца? /Текст доклада 1 декабря 2000г. на Международной конференции "Посткоммунистическая Россия в контексте мирового социально-экономического развития". – М.: Институт экономических проблем переходного периода. – 2000. – 1-2 декабря. <http://www.libertarium.ru/libertarium/kapelushnikov>.
84. Карпатський єврорегіон 2001 / Міжнародний секретаріат Карпатського єврорегіону. – Ніредьгаза, 2001.
85. Карпатський єврорегіон. Туристична карта. Варшава, 2002.
86. Киреев А. Международная экономика. / В 2-х ч. Учебное пособие для вузов.- М.: Международные отношения, 1997.- 416 с.
87. Кирюхин А. Приграничное сотрудничество стимулирует инновации // Приграничное сотрудничество. Спец. вып. – № 12. – 27 сентября 2003. – С.12.
88. Кіш Є. Трансдордонне співробітництво і регіональна політика Європейського Союзу// На шляху до Європи. Український досвід єврорегіонів. / За ред. Максименка С. та Студеннікова І. – К.: Логос, 2000. – 224 с. – С.14-15.
89. Кіш Є. Українсько-угорське трансдордонне співробітництво: можливості та пріоритети у ХХІ столітті.-Ужгород: "Ліра",2003.- 124 с.
90. Клияненко Б.Т. Максимова Т.С. Влияние территориальной структуры хозяйственного комплекса регионов на динамику ее развития // Вісник Академії економічних наук України – 2004 – № 1 – С. 32-37.

91. Клімчук Б., Луцишин Н., Луцишин П. Єврорегіон "Буг": концепція та стратегія розвитку: Монографія.-Луцьк:Ред.-вид.відд."Вежа" Волин.держ. ун-ту ім.. Лесі Українки, 2002.- 416 с.
92. Конвенція "По охороні і використанню транскордонних водотоків і міжнародних озер" //Бюлетень СЕК ООН. Женева.
93. Конвенція "Про комбіновані перевезення і інші угоди, що регулюють відносини в цій сфері" //Бюлетень СЕК ООН. Женева.
94. Конвенція "Про оцінку впливу на оточуюче середовище в транскордонному контексті" //Бюлетень СЕК ООН. Женева.
95. Конвенція "Про транскордонне забруднення повітря на великі віддалі" // Бюлетень СЕК ООН. Женева.
96. Конвенція "Про транскордонний вплив промислових аварій" //Бюлетень СЕК ООН. Женева.
97. Конвенція "Покращення прикордонного співробітництва корпорацій і товариств в зоні". // Бюлетень СЕК ООН. Женева.
98. Конгрес місцевих і регіональних органів влади Європи: Рекомендація 34 (1997) до Проекту Європейської хартії регіонального самоврядування від 5 червня 1997 р.
99. Контрольно-пропускные пункты на чешско-немецкой границе. Государственная граница с ФРГ – туристские тропы // Чешская торговля и предпринимательство. – 1999. – № 1. С.42-43.
- 100.Кравців В.С. Туризм в Україні: стан та шляхи активізації // Зовнішньоекономічний кур'єр. – 2000. – № 7-8. – С 9-10.
- 101.Куденко В. Приграничное экономическое сотрудничество зарубежных государств: опыт для нас // Внешняя торговля. – 1998. – №1-3. – С.41-44.
- 102.Лажнік В. Значення суспільно-географічного положення території для розвитку транскордонного співробітництва в Західному прикордонному макрорегіоні України // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Проблеми та перспективи транскордонного співробітництва в аспекті процесів європейської інтеграції. Щорічник наукових праць. Випуск XV./ Під ред. Долішнього М. – Луцьк: Вежа, 2000. – С.267-273.
- 103.Лёш А. Географическое размещение хозяйства: пер. с нем. – М.; Л., 1959.
- 104.Люк Ван ден Бранде. Передмова до Декларації АСР щодо регіоналізму в Європі.
- 105.Макогон Ю.В., Ляшенко В.И. Формы и направления межрегионального трансграничного сотрудничества: Монография, изд. 2-е, исп. и допол. – Донецк: ООО "Юго-Восток, Лтд", 2003. – 512 с.
- 106.Максимчук М. Особливості соціально-економічного розвитку прикордонних територій (на прикладі Львівсько-Жешувського транскордонного регіону). / Дис. на здоб. ст. к.е.н. – ІРД НАНУ. – Львів. 1997. – 190 с.
- 107.Мальський М., Мацяк М. Теорія міжнародних відносин: Підручник. 2-е вид., перероблене і доп. – К.: Кобза, 2003. – 528 с.
- 108.Митний кодекс України, N 1970-ХІІ від 12.12.91 р. <http://www.rada.kiev.ua>
- 109.Міжнародна програма розвитку транспорту // Транспорт України. Інформаційно-аналітичний огляд. Випуск 1, 1996,-К.: Трансполіс.
- 110.Міжнародна програма розвитку транспорту // Транспорт України. Інформаційно-аналітичний огляд. Випуск 2, 1997, – К.: Трансполіс.
- 111.Міжнародні економічні відносини: сучасні міжнародні економічні відносини: Підручник для студентів економічних вузів та факультетів / Філіпенко А.С., С.Я. Моринець, В.А.Вергун та ін. – К: Либідь, 1992.-225 с.
- 112.Мікула Н. Концептуальні підходи розвитку транскордонного співробітництва Львівщини. Проблеми співробітництва прикордонних територій України і Польщі – II. Бюл.№9, – Варшава-Київ, 1995. – С.181-183.
- 113.Мікула Н.А. Розвиток комунікаційної інфраструктури в прикордонних регіонах України і Польщі.// Проблеми лібералізації зовнішньої торгівлі України в контексті європейської інтеграції /Матер. міжн. симпозиуму. Част.2. – К.: ІСЕМВ, 1996.- С.5-12.
- 114.Мікула Н. Організаційно-економічне забезпечення транскордонної співпраці // Україна в ХХІ столітті: концепції та моделі економічного розвитку/ мат. доп. V міжн. Конгресу укр.. економістів, Львів, 2000, – С.466.

115. Мікула Н. Організаційно-фінансовий механізм міжрегіональної та транскордонної співпраці // Вісник Тернопільської акад. народного господарства. – Тернопіль. – 2000. – № 7. – С.131-134.
116. Мікула Н.А. Транскордонне співробітництво та облаштування кордону України // Економіка промисловості. – 2002. – № 3. – С.44 – 51.
117. Мікула Н.А. Про основні проблеми та заходи щодо активізації розбудови транспортних коридорів в Україні // Економіст. – 2002. – № 6. – С. 78-81.
118. Мікула Н.А. Розвиток комунікаційної інфраструктури у прикордонному регіоні та його особливості // Інфраструктурне забезпечення конкурентної економіки регіонів (методологія і механізми) / НАН України, ІРД. За ред. П.Ю. Беленького. – Львів, 2002. – 308 с. – С.216-263.
119. Мікула Н.А. Чи потрібні нам спеціальні економічні зони? // Зовнішньоекономічний кур'єр. – 2002 – № 7-8. – С.6-13
120. Мікула Н. Єврорегіони: досвід та перспективи. Монографія. – Львів: ІРД НАН України, 2003. – 222 с.
121. Мікула Н. Організаційні та фінансові чинники формування єврорегіонів // Соціально-економічні дослідження в перехідний період / Регіональна політика: досвід ЄС та його адаптація до умов України. Вип.5. ч. II. – Львів. – ІРД НАНУ. – 2003. С.92-103.
122. Мікула Н. Основні методичні підходи до оцінки діяльності єврорегіонів. // Проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв'язків і залучення іноземних інвестицій: регіональний аспект. / Зб. наук. праць. Донецьк: ДонНУ, 2003. – 788 с. С.584-587 .
123. Мікула Н. Перспективи участі областей України у єврорегіонах // Економіка промисловості. – 2003. – № 1. – С. 34-40.
124. Мікула Н.А. Державна регіональна політика у транскордонних областях. Транскордонне співробітництво // Регіональна політика та механізми її реалізації. Монографія. Колектив авторів. / За ред. акад. НАН України М.І.Долішнього. – К.: Наукова думка, 2003 – 503с. С.327-358.
125. Мікула Н.А. Проблеми трансплантації інституту транскордонного співробітництва в Україні // Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУУАМ. – Сб. научн. тр. Донецк-Мариуполь: ДонНУ, 2004. – С.166-169
126. Мікула Н. Щодо активізації участі України у європейських структурах з питань транскордонного співробітництва // Проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв'язків і залучення іноземних інвестицій: регіональний аспект. / Зб. наукових праць. Ч. II Донецьк: ДонНУ.- 2004.- С.762-766
127. Мікула Н.А. Габрель М. Проблемний каталог регіону – нові підходи до територіальної політики. // Регіональна економіка. – 1997. – № 2. – С.
128. Мікула Н., Демченко В. Деякі аспекти розвитку міжрегіонального та траскордонного співробітництва у Карпатському регіоні // Podnikatel'ske prostredie a regionalne aspekty rozvoja / zb. Studii pod red. P.Kuzmisiin. – Presov: ManaCon. 2003. – С.189-199
129. Мікула Н., Матвеев Є. Порівняльний просторовий аналіз соціально-економічного розвитку регіонів України з метою ідентифікації проблемних регіонів // Соціально-економічні дослідження у перехідний період. Вип. 6 (XXXVII). С.76-86.
130. Модели финансирования региональной инфраструктуры и проектов развития // Европейская конференция министров регионального планирования (СЕМАТ (2000)3) // <http://www.kuznetsov-vv.hotbox.ru/d&g/MFRIDP>
131. Новікова А.М. Пашенко Ю.С. Вдосконалення транспортного сполучення через державний кордон України. – К., 2001. – 210 с.
132. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Пер. з англ. І.Дзюб. – К.: Основи, 2000. – 198 с.
133. Олейник А.Н. Институциональная экономика. Уч. Пособие. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 416 с.
134. Осоченко В. Транскордонне співробітництво як ефективний засіб регулювання зовнішньоекономічної діяльності в регіоні // Регіональні перспективи. – 2000. – №1(8), березень. – С.64-66.
135. Павлов В.І. Політика регіонального розвитку в умовах ринкової трансформації (теоретико-методологічні аспекти та механізми реалізації). – Луцьк: Настир'я, 2000. – 580 с.
136. Перспективи європейського просторового розвитку // Прийняті на неофіційній Конференції міністрів, відповідальних за просторовий розвиток, Постдам, Німеччина, травень, 1999.

137. Пирожков С.І. Актуальні питання міжрегіонального і прикордонного співробітництва України і Росії // Стратегічна панорама. – 2001 – № 3-4. – С. 55-65.
138. Писаренко С.М. Організаційно-економічний механізм реалізації регіональної політики Європейського Союзу. – Львів: ІРД НАН України. – 2002. – 84с.
139. Полтерович В.М. Институциональные ловушки и экономические реформы // Экономика и математические методы. – 1999. Т. 35. Вып. 2.
140. Полтерович В.М. Технология трансплантации экономических институтов. // Экономическая наука современной России – 2001. – № 3. – 25с.
141. Портер М. Международная конкуренция. – М.: "Международные отношения". – 1993. – 896 с.
142. Постанова Верховної Ради України "Про приєднання України до Європейської конвенції про основні принципи транскордонного співробітництва між територіальними общинами або органами влади 1980 року", № 3384-ХІІ від 14.07.93 р. <http://www.rada.kiev.ua>
143. Постанова Кабінету Міністрів України "Про проведення моніторингу реалізації Генеральної схеми планування території України", № 1291 від 29 серпня 2002 р. <http://www.rada.kiev.ua>
144. Постанова Кабінету Міністрів України "Про Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу", N 1496 від 16.08.99 р. <http://www.rada.kiev.ua>
145. Постанова КМУ "Про упорядкування структури місцевих державних адміністрацій". <http://www.rada.kiev.ua>
146. Постанова КМУ "Деякі питання розвитку транскордонного співробітництва та єврорегіонів" від 29.04.2002, № 587. <http://www.rada.kiev.ua>
147. Постанова КМУ. "Про затвердження Програми створення та функціонування національної мережі міжнародних транспортних коридорів в Україні" від 20.03.98р., № 346. <http://www.rada.kiev.ua>
148. Прокладаючи шлях до нових інструментів розвитку сусідських відносин // ІР / 03 / 922. – Брюссель, 01.07.03
149. Пропускные пограничные пункты на чешско-польской границе // Чешская торговля и предпринимательство. – 1999. – № 8. – С.44-45.
150. Протокол № 2 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, який стосується міжтериторіального співробітництва 5.05.1998. Страсбург.
151. Региональное развитие: опыт России и Европейского Союза / под ред. Гранберга А.Г. – М.: Экономика, 2000. – 435с.
152. Регіон. // Чешская торговля и предпринимательство. – Прага. Февраль 2001г. – С.22-32.
153. Регіональна політика в країнах Європи: Уроки для України / Київ. центр Ін-ту Схід-Захід; За ред. С.Максименка. – К.: Логос, 2000. – 171 с. – С.138-167.
154. Регіональна політика та механізми її реалізації / Кол. автор. за ред. акад. НАН України Долішнього М.І. – К.: Наукова думка, 2003. – 503 с.
155. Рейтинг соціально-економічного розвитку районів України / Інститут реформ // www.ipa.net.ua
156. Розробка основних елементів концепції та першочергових заходів зі створення Екоєврорегіону з координаційним центром у м. Чернівці. Звіт про НДР. Державний НТЦ "Екоресурс" / Керівник теми: Бройде З. – Тема 01.13-97. – № держреєстрації 0197V018569. – Чернівці. – 1997. – 81 с.
157. Романов С. Российские регионы в трансграничном сотрудничестве. // <http://www.diplomat.ru>
158. Сіденко В. Україна і Світова організація торгівлі: механізми та соціально-економічні наслідки вступу. Матеріали засідання круглого столу. – К.: Альтпрес. – 2003. – 47с. – С.11.
159. Скибінський С., Мокій А. Транскордонне співробітництво: необхідність, переваги та можливі проблеми // Проблеми транскордонного співробітництва. – Львів: ІРД НАНУ, 1995. – С. 34-37.
160. Смовженко Т., Мікула Н. Щодо вибору оптимального варіанту європейської інтеграції України: регіональний аспект / Вісник Національного банку України. – 2003. – № 10. – С.20-21.
161. Соколов Э. Еврорегионы – одна из форм приграничного сотрудничества // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Ринкова інфраструктура та

- зовнішньоекономічна діяльність регіонів. Випуск V. – Львів, 1998. – С.124-135.
162. Соловьев С. История России с древнейших времен. // Сочинения. В 18 кн. Кн. I. Т. 1-2. / Отв. Ред. И. Д. Ковальченко. – М.: Мысль, 1988. – 797 с. – С. 259.
163. Спільна стратегія Європейського Союзу щодо України – нові перспективи співробітництва (Підготовлено експертами МЗС України) // Політика і час. – 2000. – № 3-4. – С. 40 – 52.
164. Спільна стратегія Європейського Союзу щодо України (бачення шляхів партнерства з Україною з боку ЄС) // Політика і час. – 2000. – № 3-4. – С. 15-29.
165. Спільна стратегія Європейського Союзу щодо України (схвалена Європейською Радою 11 грудня 1999 року);
166. Статистичний щорічник України за 1998 рік. / Держкомстат України. За ред. О. Г. Осауленка. Відп. за вип. В. А. Головка. – К.: Техніка, 1999 – 576 с.;
167. Статистичний щорічник України за 1999 рік / Держкомстат України; За ред. О. Г. Осауленка; Відп. за вип. В. А. Головка. – К.: Техніка, 2000 – 576 с.
168. Статистичний щорічник України за 2001 рік. / Державний комітет статистики України. За редакцією О. Г. Осауленка. – Київ: Техніка, 2002. – 644 с.
169. Статут Асамблеї європейських регіонів.
170. Статут єврорегіону "Верхній Прут".
171. Статут Міжрегіональної організації "Карпатський єврорегіон".
172. Статут єврорегіону "Нижній Дунай".
173. Статут Транскордонного об'єднання "Єврорегіон Буг".
174. Стратегії інтегрованого просторового розвитку Центрального, Адріатичного і Дунайського регіонів" ("Strategies for integrated Spatial Development of the Central European, Adriatic and Danubian Area") прийняті на 4-ому Семінарі проектної групи (4th Seminar of the Project Panel), Відень, січень 2000 р.
175. Стратегія європейського регіонального планування. // Прийнята на VI Конференції СЕМАТ, 1988, Лозанна. Страсбург, 1992 р.
176. Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу // Указ Президента України № 615/98 від 11.06.98 р. та зміни № 587/2000 від 12.04.2000 " – К.: Політика і час. – 2000. – № 3-4. – С. 30-35.
177. Стрижкова Л., Златоверхникова Т. Качество жизни в Российских регионах (динамика, региональные сопоставления) – М. Экономист. – 2002. – № 10. – С. 67-76.
178. Студенніков І. Транскордонне співробітництво та його місце в регіональному розвитку // Регіональна політика в країнах Європи: Уроки для України / Київ. центр Ін-ту Схід-Захід; за ред. С. Максименка. – К.: Логос, 2000. – 171 с., – С. 138-167.
179. Студенніков І. Транскордонне співробітництво як крок до визначення концепції регіональної політики. // На шляху до Європи. Український досвід єврорегіонів / За ред. Максименка С. та Студеннікова І. – К.: Логос, 2000. – 224 с.
180. Сухарев А. И. Основы регионологии. – Саранск, 1996. – С. 3.
181. Типові і рамкові угоди, статuti та договори про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або властями / Додаток до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або властями. Рада Європи. Мадрид. Травень, 1980 р.
182. Трансграничное сотрудничество на северо-западе России: XXI / Исследовательский отчет ISBN 5-902547-03-2. Институт Восток-Запад. // www.ewi.info. – 136 с.
183. Транспортна політика держави на 2001-2015 роки для збалансованого розвитку країни / Міністерство транспорту і морського господарства. – Варшава, 2001. – 155 с.
184. Трансформація структури господарства України: регіональний аспект / За ред. Балабанова Г. В., Нагірної В. П., Нижник О. М. – К.: Міленіум, 2003. 404 с., С. 25-26.
185. Тюнен Й. Изолированное государство в его отношении к сельскому хозяйству и национальной экономии, 1926.
186. Увесь світ у цифрах і фактах / Довідник – К.: Мапа.- 2002.-128с.
187. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Молдова про співробітництво між прикордонними областями України та адміністративно-територіальними одиницями Республіки Молдова (11 березня 1997 р.).
188. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща про міжрегіональну співпрацю від 24.05.1994 р.
189. Указ Президента України "Про додаткові заходи щодо делегування Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Луганській обласним державним адміністраціям повноважень

- щодо управління майном, яке перебуває у загальнодержавній власності від 21.02.1994 р., № 61/94.
190. Указ Президента України "Про заходи щодо розвитку економічного співробітництва областей України з суміжними прикордонними областями Російської Федерації" від 25 березня 1994 р., № 112/94; із змінами і доповненнями, внесеними Указами Президента України від 3 червня 1994 р. № 271/94, від 9 червня 1994 р. № 287/94).
191. Указ Президента України "Про заходи щодо розвитку економічного співробітництва областей України з суміжними областями Республіки Білорусь і адміністративно-територіальними одиницями Республіки Молдова" від 3 червня 1994 р., № 271/94.
192. Указ Президента України "Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу" від 11.06.98 р., N 615/98.
193. Указ Президента України "Про Концепцію державної регіональної політики" (№341/2001 від 25.06.01 р.)
194. Указ Президента України "Про програму інтеграції України до Європейського Союзу" від 14.09.00 р., №1072/2000.
195. Україна в цифрах у 2001 році: Корот. стат. довід./ Держкомстат України: За ред. О.Г. Осауленка; Відп. за вип. В.А. Головка. – К.: Техніка, 2002. – 262 с.;
196. Федан Р. Економіка прикордонного регіону Польщі і транскордонне співробітництво у сучасних умовах // Регіональна економіка. – 2000. – №1(15). – С.121-127.
197. Федан Р. Прикордонний Підкарпатський регіон – можливості соціально-економічного розвитку // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. – Львів: ІРД НАН України. – 2001- Вип. XXXI. – С. 409 – 420.
198. Федан Р. Регіональні чинники активізації транскордонного співробітництва Польщі та України: Монографія. – Львів: ІРД НАН України, 2003. – 336с.
199. Філіпенко А.С., Сивашов Ю.Д. Економічні стратегієми України: дискусія інтелектуалів / За ред. В.П.Резнікова. – К.: Либідь, 1998. – 272 с.
200. Харгет П. Географія: синтез сучасних знань. – М.: Наука, 1979. – 685 с. С.511.
201. Хартія Конгресу місцевих і регіональних органів влади Європи / Ухвалена Комітетом міністрів 14 січня 1994 р.
202. Хегерstrand Т. Диффузія інновацій як просторовий процес. – М., 1953.
203. Хейне П. Економічний образ мислення // Пер. с англ. – М.: Новості/Catallaxy, 1991. – 704с.
204. Хейлігер К. "Регіон Базель-Ланд" та його регіони Верхнього Рейну // Будівництво нової Європи: Прикордонне співробітництво у Центральній Європі. – Ужгород, 1997. – С.85-96.
205. Чешская торговля и предпринимательство. – 2004 – № 05-06. – С.21.
206. Чешская торговля и предпринимательство. – 2001. – № 1. – С. 22.
207. Чешская торговля и предпринимательство. – 2001.- август. – С.26-33.
208. Чешская торговля и предпринимательство. – 2001. – декабрь. – С.23-27.
209. Чешская торговля и предпринимательство. – 2002. – №7-8. – С.20-23.
210. Чумаченко Н.Г., Емельянов А.С. Научно-методические основы комплексного планирования экономического и социального развития региона (область, район, город). – К.: Наукова думка, 1980.
211. Чухно А.А. Постіндустріальна економіка: теорія, практика та їх значення для України. К.: Логос. – 631с.
212. Шаблій О. Суспільна географія: Теорія, історія, українознавчі студії. – Львів, 2001.
213. Шарингер Л. Новая модель инвестиционного партнёрства государства и частного сектора. // Российский экономический журнал. – 2004. – № 9-10. – С. 41-52.
214. Шарыгин М.Д. Региональная организация общества. – Пермь: Изд-во Перм. ун-та, 1992. – 176 с.
215. Эклунд К. Эффективная экономика-шведская модель./ пер. со швед. – М.: Экономика, 1991.-349с
216. Asselberghs R. PPP Was passiert wo in der EU. 2003. – S.13-14.
217. Chojnicki Z. Postmodernistyczne zmiany globalnego porzadku spoleczno-gospodarczego. / Polonia quo vadis? Red. A.Kuklinski.

- Studia Regionalne ta Lokalne 12 (45). Warszawa, Uniwersytet Warszawski, 167-204. – C.173.
218. Chojnicki Z. Region jako terytorialny system społeczny // Problematyka przestrzeni europejskiej. /red. A.Kuklinski. – Warszawa, 1997. – c. 417. – C.267-285.
219. Community Initiative INTERREG III B (2000 – 2006). Programme Complement Draft. Approved by the Monitoring Committee April 12, 2002;
220. Declaration of the Assembly of European Regions on Regionalism in Europe. – Strasbourg. 1996, p.2.
221. Der neue Programmplanungszeitraum 2000-2006: methodische Arbeitspapiere. Arbeitspapier Nr 8 a. Die Halbzeitbewertung der Strukturfondsinterventionen – INTERREG III. Brüssel, 21.05.2002. Kommission der Europäischen Gemeinschaften.
222. Deuxième Esquisse de Structure du Benelux; Bruxelles. 1998.
223. Doliwa-Klepacki Z. Europejska Integracja Gospodarcza, Temida 2, Białystok, 1996.
224. Dumala H. Euroregion "Bug" po reformie terytorialnej kraju // Euroregiony mosty do Europy bez granic / pod red. W. Malendowskiego, M. Szczpaniaka. – Warszawa, ELIPSA, 2000, 225 a. – P. 200-206.
225. EU-Gemeinschaftsinitiative Interreg III B (2000 – 2006). Mitteleuropäischer, Adriatischer, Donau- und Südosteuropäischer Raum (CADSES). Programm, Stand: Dezember 2001.
226. European Landscape Convention, CM (2000) 98 revised 2, adopted by Committee of Ministers' Deputies at its 718th meeting on July 2000)
227. Euroregion "PRO Europa Viadrina" – Koncepcja 2000. – P. 47.
228. Euroregion Bug. // Regiony, Euroregiony, rozwój regionalny. T 4. – Lublin: Nobertinum. 1996. – 205c.
229. Forst K. Wpływ euroregionów na kształtowanie się nowego sąsiedztwa na pograniczu polsko-niemieckim // Euroregiony mosty do Europy bez granic. Warszawa: Elipsa. – 2000, 220 s.
230. Horvath G. Regions in the European Union // European Mirror-1999-2nd is. -P.70
231. <http://www.carpathian.euroregion.org.pl>
232. <http://www.euroregion-glacensis.ng.pl/>
233. http://europa.eu.int / comm / dgs / regional_policy / index_en.htm
234. http://europa.eu.int / comm / enlargement / index_en.html
235. http://europa.eu.int / comm / external_relations / we / intro / index.htm
236. <http://www / pomerania.net>
237. <http://www.CFoundation.org>
238. <http://www.coe.fr/cplre/>
239. <http://www.dramanet.gr>.
240. <http://www.EUREGIO-weinviertel.org>
241. <http://www.euroregion-beskydy.cz>
242. <http://www.euroregion-tatry.pl>
243. <http://www.kent.gov.uk>
244. <http://www.lace.aebr-ageg.de>
245. Ip / 03 / 1196. – Брюссель, 3 вересня 2003
246. Isard W. Introduction to Regional Science. Prentice Hall. 1975.
247. Jarosz A. Lesniak-Moszczuk K. Polityka regionalna // Oficyna wydawnicza Politechniki Rzeszowskiej – Rzeszów – 1996.
248. Kłojcnik J. The Role of Cross-border Regional Co-operation for Slovenia asv a Small Economy in Transition // Regional Contact. – 1995. – # 10. – p. 143-148.
249. Kocwin I. Koncepcja rozwoju i ddzialania pierwszego polsko-czeskiego eurogionu "Glacensis" (1990-1998) // Euroregiony mosty do Europy bez granic / pod red. W. Malendowskiego, M. Szczpaniaka. – Warszawa, ELIPSA, 2000, 225 l. – c 179-192.
250. Komornicki T. Granice Polski. Analiza zmian przenikalnosci w latach 1990-1996. PAN, IgiPZ, Warsaw, 1999, c. 347. C. 25.
251. Lehner J.-P. Twelve Brief Notes on Transborder Regions in Europe // Regional Contact. 1995. # 10. pp. 291-292.
252. Local Finance in Europe – Dexia. – Prague, Paris. Dexia, april 2000 – c. 89.
253. Ludnosc w Euroregionie Karpatsckim w latach 1998-2000. – Rzeszow, 2002;
254. Mazurkiewicz L. Region transgraniczny – nowe pojecie teorii regionu geograficznego // Podstawy rozwoju zahodnich i wschodnich obszarow przygranicznych Polski. Biul.# 2. – Warszawa, 1993. – C. 227-240.
255. Mikula N. Rozwoj infrastruktury komunikacyjnej w prygranicznych regionach Ukrainy i Polski // Euroregion Bug, t.2, Lublin, 1996. – C. 99-106
256. Mikula N. Wspolpraca miedzyregionalna – droga integracji ukrainy ze swiatowym systemmem gospodarczym // Strategiczne znachenie

- polskiej granicy wschodniej i polskiego pogranicza wschodniego. T.3, PAN, inst. Geograf., 1997. – C.61-73
257. Miszczuk A.. Idea euroregionów i przykłady jej realizacji w Europie Zachodniej i w Polsce // w serii "Euroregion Bug", red. Bałtowski, t. 4: Lublin, 1996. – s.129-139.
258. Mochnaczeński P. Cele i zadania współpracy transgranicznej i międzyregionalnej ze szczególnym uwzględnieniem wschodnich sąsiadów Polski. W: Regiony, euroregiony, rozwój regionalny. Red. M. Bałtowski, seria "Euroregion Bug" T. IV. Norbertinum, Lublin. 1996.
259. Pietrzyk I. Regionalna polityka UE. – Wydawnictwo Naukowe PWN SA, Warszawa 2000, – 311 c
260. Practical Guide to Cross-border Cooperation / Third Edition 2000 / Phare / AEBR / EC. P.216, p. B2- 64. 3.
261. Praktyczny Przewodnik Współpracy Transgranicznej. Wyd. drugie 1997: European Commission / Association of European Border Regions s. B. 22-23.
262. Proniewski M. Polityka rozwoju regionalnego-doświadczenia i perspektywy. // Strategia rozwoju pogranicza wschodniego Polski. Pod. red. R Horodeńskiego. Studia Regionalne. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Ekonomicznej. – Białystok. – 2000 – № 2. – S.112-123.
263. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the establishment of a common classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) (2001/C 180 E/08) // <http://europa.eu.int/eur-lex/en/dat/2001/ce180/ce18020010626en01080145.pdf>
264. Pujol J. Ten years since the founding of the Assembly of European Regions // Regions of Europe – 1995-#10, h-2
265. Pusleciki Z. – Polsko-niemiecka współpraca regionalna i transgraniczna w procesach integracyjnych Europy Wschodniej z Zachodnią // Euroregiony mosty do Europy bez granic. Warszawa: Elipsa. – 2000, 220 s
266. Pyszkowski A. Polityka regionalna w okresie transformacji ustrojowej polski. / Red. J Kołodziejski. // Biuletyn KPZR PAN. – Warszawa. – 1993 – Nr 164. – S.22-45.
267. Ratti R., Reichmann S. Theory and Practice of Transborder Co-operation. Basel and Frankfurt a. M. 1993.
268. Regional Policy Goes East: Essays on Trends and Lessons Learned for Regional Development Policy in Central and Eastern Europe. Ed. by Vasil Hudak, Henrik Huitfeldt and Edward J. Meegan. – Prague. 1999. – 110p.
269. Regiony transgraniczne w Europie: struktura, lokalizacja, cele, 1993, "Materialy i Studia BSE", nr 66.
270. Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej. – Warszawa: Główny Urząd Statystyczny. Rok LX Warszawa. 2003. – s.722
271. Ruch graniczny i wydatki cudzoziemców w Polsce oraz Polaków za granicą w 2000 r. // <http://www.stat.gov.pl/serwis/nieregularne/ruch/index.htm>
272. Skrzydło A. Euroregiony z udziałem podmiotów polskich jako forma współpracy transgranicznej. Sprawy Międzynarodowe Nr 3. Warszawa, 1995
273. Stiglitz J. Scan globally, reinvent locally: knowledge infrastructure and the localization of knowledge. In: Diane Stone (ed.) Banking on Knowledge. The Genesis of the Global Development Network. 2000. P. 24–43.
274. Tschudi H-M. Promoting transfrontier co-operation: an important factor of democratic stability in Europe. – Strasbourg. 4-6 June 2002.